

11 septembrie, ora 20.00

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

MARI ORCHESTRE ALE LUMII

Sala Palatului

ORCHESTRA FILARMONICĂ DIN VIENA

JAKUB HRŮŠA dirijor

Janáček Suită din opera *Vulpea cea șireată* (ar. de Charles Mackerras)

Enescu Suita nr. 1 pentru orchestră op. 9

Prélude à l'unisson / Menuet lent / Intermède / Final

Pauză (20 de minute)

Rahmaninov *Dansuri simfonice* op. 45

(Non) allegro / Andante con moto (Tempo di valse) / Lento assai – Allegro vivace

Leoš Janáček (1854-1928): Suită din opera *Vulpea cea șireată*

Ideea unei suite desprinse din opera *Vulpea cea șireată* nu i-a surâs deloc lui Leoš Janáček, semnatul unei creații profund originale, al cărei obiectiv a fost mereu orientat către latura realistă a vieții.

Compozitorul avea aproape 70 de ani când, fascinat de cele aproximativ 200 de benzi desenate ale lui Rudolf Tesnohlídek, a compus opera *Vulpea cea șireată*. Subiectul, din care Janáček și-a alcătuit singur libretul, îmbină comicul cu tragedia și tratează doar în aparență aventurile unei vulpi în captivitate și libertate. Dincolo de asta, ne vorbește despre natură, frumusețea simplității, despre iubire, maternitate, moarte dar și despre continuitatea reconfortantă a vieții.

Abia după ce Janáček a încetat din viață, dirijorul Václav Talich a extras în 1937 material sonor din actul I, l-a împărțit în două părți și l-a reorchestrat, într-o manieră care s-a dorit mai accesibilă pentru public, cu ajutorul compozitorului Jaroslav Řidký și al dirijorului František Škvor. „Stilul (lui Janáček) este complet nou, diferit de orice altceva, imposibil de asociat cu un altul” spunea admirativ Charles Mackerras și, consecvent acestei idei, dirijorul australian va realiza o nouă versiune a suitei, revenind la orchestrația originală și extinzând, pentru o mai bună coerență sonoră, partea a doua. Partitura operei *Vulpea cea șireată* și, implicit și a Suitei, care este, de fapt, un act I condensat, abundă în sonorități luxuriante și inflexiuni muzicale morave, cu contururi în același timp duioase, misterioase și burlești

George Enescu (1881-1955): Suita I pentru orchestră op. 9

Osmoza dintre universal și național este evidentă în Suita I de George Enescu, pentru că, deși lipsită de orice citat folcloric, are un profund caracter românesc. Lucrarea dedicată lui Camille Saint-Saëns a avut premiera în 23 februarie 1903 la București, la finalul anului următor, în 11 decembrie putând fi auzită și la Paris, într-un concert al Orchestrei Colonne, sub bagheta lui Gabriel Pierné.

Fără a fi un adept al principiului ciclic consacrat de César Franck și teoretizat de Vincent d'Indy, Enescu lucrează în acest opus de tinerețe cu un material melodic de un mare rafinament expresiv bazat pe trei motive generatoare. Acestea apar și se contopesc în prima parte, *Preludiul la unison* – o imensă cântare monodică încredințată instrumentelor de coarde –, care evocă, la mari dimensiuni sonore, instrumentul prin excelență popular, vioara. Discursul, cu contururi deduse din doine al acestei celebre pagini, este subliniat și de elementele improvizatorice surprinse în pasaje cadențiale, sugestive, dar încărcate de sensuri emoționale. Tematica celorlalte părți ale suitei apare ca o emanație subtilă și plină de fantezie a motivelor ce alcătuiesc materialul muzical al Preludiului inițial. Partea a II-a, *Menuet lent*, instaurează o atmosferă ce te invită să meditezi la grația muzicii franceze mai vechi sau mai noi. Partea a III-a, *Interludiu*, are accente grave și o atmosfera sobră, ecouri din *Preludiul la unison* revenind încărcate cu o nouă și viguroasă expresivitate.

Program

Finalul se desfășoară într-o dinamică vie, în antiteză cu toate celelalte de până atunci, nu numai prin verva neconținută, impulsivă încă de la primele măsuri, ci prin întreaga atmosferă, prin modul de organizare a melodiei și a imaginilor sonore. Mișcarea, și, odată cu ea, lucrarea, se încheie aureolată, scurt dar ferm, de o fanfară strălucitoare.

Serghei Rahmaninov (1873-1943): Dansuri simfonice op. 45

„Nu știu ce s-a întâmplat. Aceste dansuri au fost, probabil, ultima mea pâlpâire în genul simfonic” spunea Serghei Rahmaninov despre Dansurile simfonice, op. 45, într-adevăr, ultimele sale pagini orchestrale, compuse pe teritoriul american pe parcursul anului 1940. Lucrarea, care a avut prima audiție în 3 ianuarie 1941, cu Orchestra Filarmonicii din Philadelphia, sub bagheta lui Eugene Ormandy, venea într-un context dificil, pe un fond de sănătate șubredă și griji legate de fiica sa, Tatiana, aflată în Franța chiar în momentul invaziei trupelor germane. Însă vitalitatea și caracterul luminos al muzicii nu reflectă decât pasager aceste frământări, concentrându-se, cathartic, pe eliberatorul sentiment al triumfului vieții.

Deși intitulate dansuri, cele trei piese au un pregnant caracter simfonic, fără legătură, atât prin conținut, cât și prin materializarea sonoră, cu dansurile inserate în suitele de balet. În primul dintre ele, *Non allegro*, se impune, în plan melodic, motivul *Dies irae*, utilizat de Rahmaninov în două lucrări anterioare, cadrul ritmic prezentând combinații complexe, de o forță captivantă. Orchestrația este bogat nuanțată, cu o paletă ce include harpa, pianul, clopotele și un divers sector de percuție. Al doilea dans, *Andante con moto (Tempo di valse)*, se înrudește în spirit mai mult cu *Valsul* lui Ravel și *Vals trist* de Sibelius decât cu clasicele valsuri vieneze ale familiei Strauss. *Lento assai – Allegro vivace*, al treilea dans, este cea mai dramatică parte, în care motivul *Dies irae* se opune unei cântări preluate din repertoriul liturgic ortodox rus. Aceasta devine predominantă, iar o a doua preluare din muzica de cult (utilizată și în lucrarea corală *Vecernie*), cântarea *Aliluia*, aduce încheierea victorioasă a Dansurilor simfonice, trezind parcă la viață cuvintele biblice care ne învață că „Moartea va fi înghițită de biruință” (Corinteni 15/54).

Ioana Marghita

Orchestra

Probabil nu există un ansamblu muzical mai strâns asociat cu istoria și tradiția muzicii clasice europene decât **Orchestra Filarmonică din Viena**. În decursul ultimilor 180 de ani, această orchestră a influențat cursul istoriei muzicale din întreaga lume. Chiar și în prezent, soliști și dirijori proeminenți se referă la „sunetul vienez” unic ca fiind calitatea excepțională care o diferențiază de alte orchestre. Fascinația pe care orchestra a exercitat-o de la înființarea sa de către Otto Nicolai în 1842 asupra compozitorilor și dirijorilor de prim rang, precum și asupra publicului din întreaga lume se bazează pe menținerea unui stil muzical omogen, care este păstrat cu grijă de la o generație la alta, precum și pe o istorie și o structură organizatorică unice.

©Lois Lammerhuber

Ideile care au stat la baza înființării Filarmonicii, care rămân valabile și în prezent, sunt o organizare democratică, care plasează întregul proces de luare a deciziilor artistice și organizaționale în mâinile muzicienilor înșiși, și o simbioză strânsă cu Orchestra Operei de Stat din Viena. Statutul Filarmonicii din Viena stipulează că numai muzicienii din orchestra operei pot deveni membri ai Filarmonicii din Viena. O altă caracteristică unică a acestei structuri democratice este faptul că orchestra însăși este singura responsabilă pentru organizarea concertelor și selecția repertoriului, precum și pentru angajarea dirijorilor și a soliștilor. În 1860, a fost introdusă seria de concerte cu abonament, pentru care un singur dirijor era angajat pentru o întreagă stagiune. Aceste concerte au format o bază artistică și economică solidă, care a rămas în vigoare până în prezent. Începând din 1933, orchestra a adoptat un sistem de dirijori invitați, care promovează un spectru larg de întâlniri artistice cu cei mai proeminenți dirijori ai fiecărei generații. Activitatea de turnee a orchestrei a debutat la începutul secolului al XX-lea și, de atunci, a dus-o pe toate continentele lumii. În ultimii ani, Orchestra a avut concerte programate în mod regulat în Germania, Japonia, SUA și China. Relația cu Japonia și cu publicul japonez este atât de apropiată încât chiar și în anul pandemic 2020, turneul orchestrei în Japonia a avut loc după implementarea unor măsuri de securitate extinse și o carantină pe toată durata turneului. Încă de la începutul pandemiei, Filarmonica din Viena și-a asumat un rol de lider prin teste și studii și a devenit prima orchestră din lume care a susținut concerte live pentru public după primul episod de izolare, în iunie 2020.

În 2018, a fost înființată Academia Orchestrei Filarmonicii din Viena. Studenții academiei sunt selectați în urma unui proces de audiere strict, realizat la nivel internațional, și sunt pregătiți la cel mai înalt nivel pe parcursul a doi ani de studiu. Membrii primei promoții a academiei, din seria 2019-2021, au finalizat cu succes programul.

Orchestra Filarmonicii din Viena și-a asumat misiunea de a transmite mesajul umanitar al muzicii în viața de zi cu zi și în conștiința ascultătorilor săi. Încă de la început, orchestra a dat dovadă de o conștiință socială puternică, definită de un angajament profund față de persoanele aflate în dificultate, dar și față de tinerii muzicieni.

Orchestra a obținut numeroase premii și distincții. Din 2008, este susținută de sponsorul său exclusiv ROLEX.

Orchestra Filarmonică din Viena susține anual aproximativ 40 de concerte la Viena, printre care Concertul de Anul Nou și Concertul unei Nopti de Vară de la Schönbrunn, care sunt transmise în numeroase țări din întreaga lume. Orchestra are, de asemenea, o rezidență anuală de vară la Festivalul de la Salzburg și susține peste 50 de concerte pe an în cadrul turneelor sale internaționale. Toate aceste activități subliniază reputația Orchestrei Filarmonicii din Viena ca fiind unul dintre cele mai importante ansambluri ale lumii muzicale clasice.

Născut în Republica Cehă, **Jakub Hrůša** este dirijor șef al Orchestrei Simfonice din Bamberg, director muzical al Operei Regale Covent Garden, dirijor principal invitat al Orchestrei Filarmonice Cehe și dirijor principal invitat al Orchestrei dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia. De asemenea, a fost dirijor invitat principal al Orchestrei Philharmonia. Este invitat frecvent să dirijeze mari orchestre ale lumii, concertând în mod regulat cu Orchestra Filarmonicii din Viena, Orchestra Filarmonicii din Berlin, Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze, Orchestra Filarmonicii din München, Orchestra Gewandhaus din Leipzig, Orchestra Capelei de Stat din Dresda, Orchestra Tonhalle din Zürich, Orchestra Festivalului de la Lucerna, Orchestra Regală Concertgebouw, Orchestre de Paris, Orchestra Filarmonică Radio France, Orchestra Simfonică NHK și Orchestra de Cameră Mahler, iar în SUA cu Orchestra din Cleveland, Orchestra Filarmonicii din New York, Orchestra Simfonică din Chicago și Orchestra Simfonică din Boston. În calitate de dirijor de operă, a condus producții pentru Festivalul de la Salzburg (Kát'a Kabanová cu Orchestra Filarmonică din Viena), Opera de Stat din Viena (Cazul Makropulos), Opera Regală Covent Garden (Carmen și Lohengrin), Opera Națională din Paris (Rusalka) și Opera din Zurich (Cazul Makropulos). De asemenea, a fost invitat în mod frecvent la Festivalul Glyndebourne și a fost director muzical al Glyndebourne On Tour timp de trei ani.

În stagiunile recente a colaborat cu soliști precum Behzod Abduraimov, Piotr Anderszewski, Leif Ove Andsnes, Emanuel Ax, Lisa Batiashvili, Joshua Bell, Yefim Bronfman, Rudolf Buchbinder, Renaud Capuçon, Gautier Capuçon, Isabelle Faust, Bernarda Fink, Julia Fischer, Sol Gabetta, Véronique Gens, Christian Gerhaher, Kirill Gerstein, Karen Gomyo, Hélène Grimaud, Augustin Hadelich, Hilary Hahn, Barbara Hannigan, Alina Ibragimova, Janine Jansen, Sheku Kanneh-Mason, Patricia Kopatchinskaja, Karita Mattila, Leonidas Kavakos, Lang Lang, Igor Levit, Albrecht Mayer, Anne Sofie Mutter, Stephanie d'Oustrac, Emmanuel Pahud, Kian Soltani, Josef Špaček, Nikolaj Szeps-Znaider, Jean-Yves Thibaudet, Daniil Trifonov, Mitsuko Uchida, Klaus Florian Vogt, Lukáš Vondráček, Yuja Wang, Alisa Weilerstein și Frank Peter Zimmermann.

Jakub Hrůša a primit numeroase premii pentru discografia sa. Cel mai recent, alături de Orchestra Simfonică din Bamberg, a primit Premiul ICMA pentru muzică simfonică atât în 2023, cât și în 2022, pentru înregistrările cu Simfonia nr. 1 de Rott și Simfonia nr. 4 de Bruckner (pentru care a fost nominalizat, de asemenea, la Premiul Opus Klassik pentru dirijorul anului). A primit Preis der Deutschen Schallplattenkritik pentru înregistrarea Simfoniei nr. 4 de Mahler, iar în 2021, înregistrarea concertelor pentru vioară de Martinů și de Bartók cu Frank Peter Zimmermann a fost nominalizată la premiile BBC Music Magazine și Gramophone, iar discul său cu Concertul pentru vioară de Dvořák alături de Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze și Augustin Hadelich a fost nominalizat la Premiile Grammy. Alte lansări recente includ Simfoniile de Dvořák și de Brahms cu Orchestra Simfonică din Bamberg (Tudor), Simfonia Asrael de Suk cu Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze (BR Klassik) și Requiem și Te Deum de Dvořák cu Filarmonica Cehă (Decca).

Jakub Hrůša a studiat dirijatul la Academia de Arte Interpretative din Praga, unde printre profesorii săi s-a numărat Jiří Bělohlávek. În prezent, este președinte al Cercului Internațional Martinů și al Societății Dvořák, precum și membru de onoare al Academiei Regale de Muzică din Londra. A fost laureatul inaugural al Premiului „Sir Charles Mackerras”, iar în 2020 a primit atât Premiul Antonín Dvořák din partea Academiei de Muzică din Republica Cehă, cât și – împreună cu Orchestra Simfonică din Bamberg – Premiul de Stat Bavarez pentru Muzică.